

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji anaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predaj 22, telefon 2326. Čekovni račun št 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Neprankirana pisma se ne sprejemajo. — Mail oglasi trgov. značajo vsaka beseda Din 1.—, mail oglasi, ki služijo v socialna namena delavstvu in namočencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 72 * Maribor, sobota, dne 24. junija 1939 * Leto XIV

Industriji proti svobodnim delavskim organizacijam

Dokaz, da obstoja neka borba ali družabna razlika med podjetniki in delavci, je v zadnjem času propaganda za prepoved svobodnih delavskih strokovnih organizacij. Odmevi tega boja se pojavljajo na zborovanjih, v gospodarskih listih in zlasti poudarja to »potrebo« beograjski »Industrijski kurir«, ki tudi obravnava to snov na široko in jo utemeljuje na naiven način.

Pripoveduje, da bi v tako enotno organizacijo morali prispevati vsi delavci, člani bi pa bili samo fakultativni, to je, samo tisti, ki bi jih voditelji sprejeli v članstvo. Vsak organiziran delavec že ve, kaj to pomeni. Nadalje pripoveduje, da bi podjetniki potem skupaj skrbeli z organizacijo za izboljšanje položaja delavstva. Kako bi ta skrb izgledala, nam dokazuje praksa. Še danes se ne plačujejo povsod niti minimalne mezde in za vsako izboljšanje delavskih razmer je potrebna težka borba, ki jo vodi svobodno organizirano delavstvo, ker mu to dovoljujejo državljanske svobosčine. V organizaciji, ki jo zagovarja goreni listi, pa bi odločali podjetniki in imenovani voditelji po vzoru, ki ga zagovarja dr. Stojadinović.

Taka organizacija, pravi omenjeni list, bi zbrala na leto okoli 50 milijonov dinarjev prispevkov. Od tega denarja bi se porabilo 10 milijonov za upravo ali vodstvo organizacije, 40 milijonov pa bi se porabilo vsako leto za stavbna dela, domove itd. List navaja ta namen, zamolči pa popolnoma, da bi s tem delavci izgubili pravico do borbe za boljše življenje in da bi upravljali sami svoje organizacije in jih podpirali moralno in materialno.

V drugem odstavku piše ta list jako vablivo o nalažanju drugega kapitala, ki se zbira iz delavskih prispevkov. — Navaja primer.

Po računih je zaposlenih na vsak milijon delniškega kapitala industrijskih podjetij 80 delavcev. Če bi delavske ustanove, enotna strokovna organizacija, socialno zavarovanje, borza dela itd., dale industriji kredita, to je posojila, vsaj 200 milijonov na leto, bi se lahko zaposlilo 200×80 delavcev več, to je 16.000. (Zakaj bi tega denarja ne zbrali industriji od čistega dobička.) V rudarstvu in gozdarstvu je to razmerje še ugodnejše. Če zasluži vsak teh delavcev na leto 8000 din, kar je smešno malo, bi imeli delavci vsako leto in leto za letom okoli 130 milijonov dinarjev letnih dohodkov več.

List pripoveduje vse te stvari tako lepo kakor da bi rožce sadil.

Vzemimo stvar realno. Vse delavske socialne ustanove in tudi delavske organizacije so nastale iz socialne potrebe. Nastale so zato, da ima delavstvo ob potrebi socialno pomoč, ne pa zato, da bi bile nekakšen davčni vijak za zbiranje privatnega kapitala specialno v druge namene. Socialne ustanove zbirajo tudi svoje glavnice, svoje rezerve in je naravno, da se te nekje varno nalažajo in da so tudi likvidne, to je, izplačljive, ker lahko nastane nujna potreba. Po smislu namena in zakonodaje pa se ta denar ne more in ne sme porabljati v spekulativne namene, ker je denar zbran s krvavimi sragami socialno bednih ljudi in v izključno socialne namene.

Glavno pri tem je, da omenjeni list zagovarja to, da se delavstvu vzamejo državljanske pravice svobodnega združevanja, na drugi strani pa gre še dalje in predlaga, da naj podjetja oziroma podjetniki razpolagajo z denarjem, ki

Demokratske države odklanjajo japonske zahteve

o umiku vojnih ladij iz luke Svatov

Poleg tujencinskega spora, ki je še vedno nerešen, se je pojavil nov spor med Japonsko na eni ter Anglijo, Francijo in Zedinjenimi državami na drugi strani.

Japonsko vojaško poveljstvo je odredilo zasedbo Svatova v južni Kitajski, v pokrajini Kwantung, ker hoče preprečiti, da bi se preko pristanišč na južnem Kitajskem tihotapilo orožje za Čankajška.

Dokler v Tencinu ne bo huišega . . .

»Manchester Guardian« v Londonu piše, da bo strah pred sporom z USA zadržal Japonce, da ne bodo gnali svoje protiangelske politike na ostrino noža:

»Najbrž to ne bi imelo neposrednega vpliva na Japonce, kar bi Anglija sama lahko storila; brez sodelovanja Zedinjenih držav ne bo mogoče izvesti nobenega odločilnega gospodarskega pritiska. Toda izvajanje sankcij s strani Anglije bi zadostovalo, da bi bilo ogroženo finančno ravnesje Japonske, ki

Svatov pa ni samo kitajsko mesto, ampak imajo tamkaj tudi demokratske države svoje interese.

Ko so sedaj začele japonske operacije proti temu pristanišču, je japonsko poveljstvo pozvalo angleške in ameriške vojne ladje, ki se nahajajo tamkaj, da morajo zapustiti pristanišče.

Na ta japonski poziv so odgovorile Anglija in Zedinjene države odklonilno in so poslale tja še nove vojne ladje.

bi zelo težko segla po represalijah, ne da bi se izpostavila nevarnosti, da pride v spor z Zedinjenimi državami. V celem je le malo angleških interesnih področij na Kitajskem, ki jih je mogoče napasti, razen ako bi začel neposreden napad na Honkong ali na angleške ladje, kar bi očitno pomenilo vojno. Preostane samo Šangaj, v tem mestu pa imajo Zedinjene države svoje življenjske interese. . . . Blokada je sama na sebi nevarna. Toda dokler bo mogoče tiencinsko koncesijo zalagati z živili,

Pogajanja v Moskvi še trajajo

Uradna izjava Sovjetske Rusije.

Komisar za zunanje zadeve Molotov je sprejel 21. t. m. angleškega poslanika Seeda, francoskega poslanika Naggyara in g. Stranga, ki so izročili nove angleško-francoske predloge. Ti predlogi v bistvu le obnavljajo prejšnje predloge Anglije in Francije. V krogih zunanjega komisarijata izjavljajo, da novi angleško-francoski predlogi ne pomenijo bistvenega napredka v primerih s prejšnjimi predlogi.

Pogajanja med Anglijo in Rusijo v Moskvi še trajajo. V nekaterih listih v

inozemstvu moremo zaslediti prikrito veselje radi počasnega poteka pogajanj.

Na g. Stranga in g. Naggyara se vprašanja, o katerih se diskutira, mnogo bolj zapletena kot pa se na prvi pogled zdi.

Dejstvo je, da med Anglijo in Sovjetsko Rusijo celih 20 let ni bilo nobenih razgovorov o zunanje političnih vprašanjih in problemih. To kar se je na ta način zamudilo, se ne more popraviti v nekaj tednih. Razen tega pa je treba to, kar se bo dogovorilo, dogovoriti jasno.

Slovesen podpis francosko turške zveze

Francija ima jamstvo za zvezo z Balkanom in Rusijo.

Dne 23. junija bo podpisana zvezna pogodba med Francijo in Turčijo. Ta pogodba predvideva odstop aleksandretskega Sandžaka Turčiji, obenem pa si obe državi jamčita medsebojno

ga je zbralo delavstvo s svojimi pripekli, ter spekulirajo z njim, dasi je namenjen socialnim potrebam onih, ki so ga zbrali.

V splošnem so pa rezerve iz vseh teh skladov razmeroma majhne. Tudi ni od njih odvisev procvit industrije, ampak od drugih gospodarskih zakonov. V gospodarski krizi, ki se lahko vsak čas pojavi, se more tudi pripetiti, da socialne ustanove izgube velik del ali ves spekulativno naložen kapital. In delavske ustanove vendar nimajo tega namena, zlasti tudi, ker če se spekulacija posreči, vlečejo le kapitalisti večje dividende, delavske ustanove pa ne, in če je izguba, so pa tepene tudi te.

Delavstvo mora torej stati popolnoma na stališču svobodnih delavskih organizacij na eni stran in na drugi strani, da v svoj prid upravlja z denarjem, ki ga zbira s prispevki, ker je sicer vse skupaj — ironija z našimi državljan-skimi pravicami.

270 smrtnih obsodb v pol meseca v Španiji

Na desettisoče procesov.

Španski časopis »Levante«, glasilo fašistične Falange v Valenciji, poroča v svoji številki od 20. maja, doslovno sledeče: »V prvi polovici tekočega meseca so vojaška sodišča nadaljevala s svojim delom. Med drugim je bilo izrečenih 270 smrtnih obsodb.«

V Madridu so ustrelili deset na smrt obsojenih in sicer osem članov združene socialistične mladine, pisatelja Alvaro de Rentana ter bivšega predsednika madridske zbornice Lopeza Uribe.

Pred vojnim sodiščem se bo moralo zagovarjati 16.000 višjih funkcionarjev bivše republikanske armade in 30.000 uradnikov.

Načrt slovaške ustave

Vlada je izdelala načrt ustave slovaške republike, ki ga bo formalno še odobril parlament. Ustava predvideva avtoritarni režim, parlament bo štel 80 poslancev, ki jih bo določil državni svet.

Prebivalstvo Nemčije. Po štetju z dne 17. maja t. l. ima Nemčija 79.800.000 prebivalcev. 1,85 milijonov sodov petroleja je prodala Mehika v mesecu maju povečini v Nemčijo in Italijo.

Franco obljublja nevtralnost

Zato je Francija pripravljena vrniti mu 9000 kg zlata.

Ni dvoma, da so bile zadnje mesece na delu sile, ki so hotele naslonitev Španije na Rim in Berlin. O tem se je mnogo pisalo in celo v tem smislu, kot da je stvar že dogovorjena. Deloma so našle te trditve svoj oslonec v dejstvu, da so odšli vidni predstavniki Francove Španije v Rim in Berlin, ter da so se vodili živahni razgovori med nemško, italijansko in špansko vlado.

Sedaj pa prihajajo nove vesti, ki trdijo obratno. Franco je razgovarjal tudi z Anglijo in Francijo. V teh svojih razgovorih je zagotovil, da bo Španija v vsakem primeru kakšne evropske vojne

ostala strogo nevtralna. Te izjave generala Franca imajo verjetno tudi resnično veljavo, ker se je Francija izjavila pripravljeno plačati tako zagotovilo v zlatu, ki ga je španska republikanska vlada položila pri francoskih bankah. Težko je 9000 kg in bo stavljen na razpolago Francu, seveda bo Francija iz previdnosti najbrž zahtevala, da Franco tudi v dejanju dokaže svojo nevtralnost, da

Zadnje povodnji so napravile v Sloveniji 25 milijonov dinarjev škodo.

Katoličanov je v Jugoslaviji 5.854.313, ki so vpisani v krstnih bukvah župnih uradov.

Pogreb Joce Jovanovića

Na desettisoče ljudstva je spremlilo pokojnika na zadnji poti ali pa stalo špalir po ulicah, po katerih se je vil sprevod.

Pogreb prvaka zemljoradniške stranke Joca Jovanovića, ki je preminul v Ohridu, od koder so ga prepeljali v Beograd, se je vršil dne 22. junija ob ogromni udeležbi ljudstva. Desettisoči so spremljali pokojnika na zadnji poti, ali pa stali špalir po ulicah, po katerih se je vil sprevod.

Pogreba so se udeležili: kraljev odposlancev in predstavniki združene opozicije ter odposlanci vlade, parlamenta ter senata.

Pred cerkvijo, kjer je bil pokojnik položen na mrtvaški oder, so se poslovili od pokojnika:

dr. Milan Gavrilović v imenu zemljoradniške stranke, prof. Čajkovic v imenu dr. Mačka oziroma hrvatske seljačke stranke, Miša Trifunović za staroradikalno stranko, Milan Grol za demokratsko stranko, dr. Milan Kostić za samostojno demokratsko stranko, s. dr. Živko Topalović za socialistično stranko Jugoslavije ter predstavniki raznih kulturnih organizacij.

Pogreb je bil veličastno slovo ljudstva od velikega pobornika demokracije. Pobornik za demokracijo je mrtev, težnja za demokracijo pa živi v srcih milijonov dalje.

Blazni izdatki za oboroževanje

V primeri z izdatki pred svetovno vojno tri in polkrat več.

Oboroževanje vseh držav postaja iz dneva v dan obsejnejše. Izdatki za oboroževanje zavzemajo vedno večji del v rednih in izrednih proračunih vsake države. — Društvo narodov je zdaj na podlagi dosegljivih statistik za leto 1938, izračunalo, da je v tem letu svet izdal za oboroževanje več kot deset in pol milijarde zlatih dolarjev (kar pomeni preračuneno v druge valute: okrog 72 milijard švicarskih frankov ali 617 milijard francoskih frankov ali okrog 800 milijard dinarjev). Če pomislimo, da so države v letu 1913. — zadnje leto pred začetkom svetovne vojne — izdale na račun oboroževanja okrog 3 milijarde zlatih dolarjev, kar je takrat veljalo za bajno vsoto, se lahko prepričamo, kako je danes svet »na-

predoval«.

V letu 1939. bodo izdatki za oboroževanje višji, kot so bili leta 1938., kajti zapadne demokracije in združene države Amerike z oboroževanjem šele začnajo in pravijo, da so se do zdaj premalo oboroževale in da so jih totalitarne države presegle. Statistika Društva narodov pravi, da je Nemčija lani izdala za oboroževanje 1 milijardo zlatih dolarjev. Nič kaj manjši niso bili izdatki Italije.

Če pomislimo, da so demokratske države bogatejše kot totalitarne, nastane vprašanje, kako dolgo bodo mogle slednje tekmovati v oboroževanju z demokratskimi, ki pravijo, da z oboroževanjem šele začnajo...

Kako je bilo s talnimi fondy?

»Hrvatski dnevnik« od 19. marca je poročal, da je prejšnji predsednik vlade skrbel za visoko dotacijo tajnih fondov, katere sme minister porabiti, ne da bi mu bilo za to treba polagati račune:

V proračunu za leto 1935/36 je znašal tajni fond ministra za zunanje zadeve, ki je bil dr. Stojadinović, 51 milijonov dinarjev in 4 milijone za kritje tečajne razlike (ako dinar na vrednosti izgubi). Kot predsednik vlade pa je imel na razpolago še poseben fond v iznosu 3 milijone dinarjev in 28 milijonov za pokritje tečajne razlike dinarja.

V proračunu za leto 1937/38 pa je dobil kot minister zunanjih zadev na razpolago tajni fond v višini 15 milijonov dinarjev in 60 milijonov dinarjev za pokritje tečajne razlike. Kot ministriški predsednik pa je še razen tega razpolagal s tajnim fondom, v katerem je bilo 20 milijonov dinarjev in 29 milijonov za pokritje tečajne razlike.

V zvezi s tem je zanimivo izvajanje »Jutarnjega lista« od 22. t. m., ki piše o poskusih dr. Stojadinovića, da se zopet pririne v ospredje ter omenja tudi poglavje o tajnih fondih, ki jih je uprav-

ljal dr. Stojadinović, ko je bil na krmilu: »Takrat so bili vsi dispozicijski fondi bogato založeni in teklo so bogate podpore vsem, ki so hvalili državniške sposobnosti dr. Stojadinovića. Med tem pa niso smeli niti hrvatski, niti srbski opozicijski, niti ostali objektivni informativni listi objaviti nobene objektivne informacije. Pač pa so bili ponovno prisiljeni pod pretnjo ustavitve izhajanja objavljati lažna poročila o uspehih velikega voditelja.«

»Ako bi vojna izbruhnila«

Roosevelt smatra, da je treba novi nevtralnostni zakon čim prej sprejeti.

Dne 20. junija je sprejel Roosevelt ameriške časnikarje, katerim je izjavil, da ne želi odgoditve kongresa (parlamental), predno nista kongres in senat sprejela spremembe zakona o nevtralnosti. Kajti, ako bi izbruhnila vojna, ko bi bili poslanci na dopustu, bi bilo težko sprejeti nov nevtralnostni zakon, ne da bi se vlado obtoževalo, da hoče podpirati to ali ono skupino izmed vojskujočih se držav.

Dama in po svetu

Banski svet bo zboroval. Ban dravske banovine dr. Natlačen sklicuje izredno sejo banovinskega sveta. Po poročilih listov se bo seja posvetovala o načrtu naredb o viničarjih.

Čas je že, da se tudi železniškim delavcem razmere zboljšajo, je zapisal »Slovenec« (št. 140) v zvezi z nesrečo železniškega delavca, 18 letnega Markovića iz ptujske okolice, ki ga je pri Borovnici razmesaril vlak na odprti progi. »Delavci zaslužijo 400 do 480 din na mesec«, pravi list, in nadaljuje, »to še za hrano in stanovanje ni.« Tudi mi se strinjamo s »Slovencem«.

Stara radikalna stranka se pojavlja. Aca Stanojević je sklical člane glavnega odbora radikalne stranke. Razpravljali so o političnem položaju v zvezi s hrvaškim vprašanjem.

Lajična šola v Vatikanu. »Slovenec« se pritožuje, da je v Franciji velik odpor proti spremembi šolskega zakona, ki dovoljuje samo lajične šole. Pravi, da se v tem zrcali nestrpnost socialistov, ki so proti spremembi šolskega zakona v korist verskim šolam. V njegovem taboru pa so nasprotno samo širokočrtni ljudje. Kolikor moremo razbrati iz njegovega poročila, bodo sedaj izdali v Vatikanu zakon, po katerem bo na območju te cerkvene države mogoče ustanavljati tudi lajične šole. S tem bodo najbolj osramotili Francoze, ki so proti verskim šolam in dokazali, kakšna strpnost mora vladati med ljudmi. Kar se tiče pravic francoskih katoličanov v Franciji, bi mi bili zadovoljni, ako bi jih nam priznal »Slovenec« samo del. Ko bi le »Slovenec« ne pisal o nestrpnosti drugih, ko mu to vendar tako slabo pristaja.

Radi dodeljevanja deviz se pritožujejo v »Slov. Narodu« neki trgovci, ki trdijo, da ne morejo uvažati nobenih avtomobilov in biciklov iz Francije, Anglije ali Zedinjenih držav, ker ne dobe deviz, istočasno pa se v Beogradu odvijajo nova zastopstva za te vrste uvozne predmete, ki imajo deviz več kot dovolj na razpolago.

Bombaž iz Egipta za našo tekstilno industrijo. Po francoskih časopisnih vesteh bo egiptovska vlada v kratkem sklenila trgovinsko pogodbo z balkanskimi državami in bo baje odslej vse te države, med njimi tudi Jugoslavijo, zalagala z bombažem.

Smrt borca za delavske pravice. V Amsterdamu je umrl v starosti 80 let s. Frank van der Goes, eden izmed ustanoviteljev holandske socialno demokratske stranke.

Društvo narodov se pripravlja na selitev. Zaradi zapletenega položaja v Evropi misli Društvo narodov v Ženevi na selitev iz švice, kjer si je zgradilo mogočno palačo. Prve vesti so trdile, da bi bile Zedinjene države primerno bivališče. Sedaj se pa počenja v ta namen generalni tajnik Društva narodov Avenol z Norveško, vendar še neobvezno.

Nemški kmetje na Poljskem. Iz Poljske poročajo, da je nemška kmetijska stranka in z njo trije nemški pisani poljski listi, izdala deklaracijo, v kateri izražajo popolno lojalnost do poljske države.

Bivši kralj Zogu bo prišel v Francijo. Kralj Zogu je najel za tri mesece v Versaillesu grad »La Maye«, v katerem je lani prebival vojvoda Windsorski in njegova žena. V kratkem pričakujejo v Franciji prihoda bivšega kralja.

Portugalska Narodna banka je izdala poseben dekret za izvoz blaga, ki praktično onemogoča vsako trgovino z Italijo in drugimi državami, ki ne morejo plačevati v zlatu. — Italija bo s tem ukrepom portugalske vlade silno prizadeta, ker jo je Portugalska takorekoč zalagala z živili.

Pogajanja med turško in egiptovsko vlado za gospodarsko in vojaško zvezo bodo v kratkem z uspehom zaključena. Egiptovska vlada namerava tudi priznati Sovjetsko Rusijo in celo skleniti z njo vojaško zvezo.

Združene države bodo gradile več novih ladij v vrednosti 350 milijonov dolarjev. Mornariške oblasti Ameriških Združenih držav so izdali nalog za gradnjo 24 križark, ki bodo stale 350 milijonov dolarjev.

70 kandidatov bo sprejela v prihodnjem šolskem letu državna prometna železniška šola v Beogradu. Pogoji in navodila so razvidna v zadnji številki »Službenih novin«.

Počitnice pri Bati. Danes, dne 24. t. m. so pričele štirinajstredne letne počitnice za vse delavce in nameščence Batove tovarne v Borovu.

Metulji imajo tudi svoje muhe. V Mrzlih vodih v Gorskem kotariu so ljudje opazovali rej metuljev, ki je bil zelo gost, 6 do 9 metrov širok in dolg tako, da so metulji leteli celo uro mimo gledalcev, toda komaj 3 metre nad zemljo.

Bik se je prišel brit. V Kuli v Bački je zdvijal bik in se zatekel skozi odprta vrata v neko brivnico. Brivski mojster pa takega obiska ni niti najmanj pričakoval, namesto da bi se s čopičem in milom ter uslužnim obrazom postavil pred orjaka je odkuril pri stranskem izhodu z napol obrtnimi gosti vred na prosto. Bik pa se je v brivnici vedel mirno in spodobno, kakor da bi bil spoznal, da ni v hlevu.

Dobro poslovanje švicarske Delavske banke. Švicarska delavska banka (»Schweizerische Genossenschaftliche Zentralbank«), kjer so vodilno zastopani delavski sindikati, je povečala svojo bilanco za nadaljnjih 5 milijonov frankov. Tudi število članstva se je povečalo. Poleg sindikatov so glavna opora banki delavski konzumi.

Francozi radi stavijo, zlasti pri konjskih dirkah itd. Od vsake stave pa je treba plačati državi 12 odst. davka. Tega davka se je nabralo v Franciji v l. 1938 samo 300 milijonov frankov.

Dva stara rajhovska časopisa prenehata izhajati. Iz Hamburga poročajo, da je prenehal izhajati časopis »Hamburger Nachrichten«, ki je bil nekdanji organ nemško - nacionalne stranke. Za časa Dismarcka je bil ta list eno njegovih najbolj vnetih glasil v boju proti cesarju. V Dortmundu pa je prenehala izhajati »Dortmunder Zeitung«, ki je obstojala skoro 100 let.

Strela jo je zagodila možakarjem v Buchengu na vzhodnem Štajerskem. Možanci so v hiši šasali možnarje, da bi streljali proti toči. Strela pa je udarila skozi streho v smodnik. Strahovit pok je vrgel možance po tleh. Hiša je razpadla, streho pa je odneslo 50 metrov daleč.

Iz Lurda na dirke. Sin ameriškega milijardera Fred Snyte ima pokvarjene dihalne organe. Bolezen ga je napadla nekje na Kitajskem. Učeni zdravniki so ga dobili takoj v roke in ugotovili, da more bolnik živeti samo tedaj, ako mu s pomočjo posebnega dihalnega aparata omogočijo dihanje. Inženjerji so napravili tak aparat, ki je stal stotine milijonov. Mladi mož leži v neke vrste sodu, poleg njega pa je vedno zdravnik in kup strežnikov. Ko so čuli, da se v Lurdu gode čudeži, so ga nedavno pripeljali tja in pri tem razvijali pravcato ameriško reklamo V Lurdu so ga pomakali v čudodelno vodo, nato pa odpeljali v neko bolnico v južni Franciji. Pomagalo pa ni. Te dni pa se je Fred udeležil celo konjskih dirk, seveda ležeč v svojem sodu.

C. Nordhoff in J. N. Hall:

HURIKAN

Tavi ni niti za trenutek dvomil in nas je po svojih najboljših močeh prepričeval, da mu verjamemo. Oprt na svoji dve močni nogi je stal trdno na majhnem koščku zemlje, ki nam je bil ostal. V resnici ne vem kaj bi bili počeli prve dni po viharju, ako bi ne bilo njega. In pri vsem tem bi bil imel vzroka dovolj, da bi bil povešal glavo. Ne samo njegov sin Mako, ki se je nahajal v drugem čolnu, ampak tudi skoro vsi njegovi sorodniki so postali žrtev hurikana; njegov mlajši brat, dve oženjeni sestri z njunima družinama — sestrične, nečaki in nečakinje... Toda on je skrival bol v svojem srcu. Mako je bil punčica v očesu svojega očeta, toda Tavi ni govoril o njem. Ako se je vdajal grenkim občutkom, potem se to nikakor ni zgodilo v prisotnosti ostalih. Marunga ni bila nič manj hrabra kot njen mož. Tudi ona je bila v krvnem sorodstvu z mnogimi družinami na Manukuri in na skrivaj je gotovo zelo žalovala za njimi. Bila je prava sreča za njo, da je imela pri sebi svojo hčer in njenega majhnega vnuka; to jo je držalo v teh dneh pokonci.

Med nami ki smo preživeli katastrofo, je bila Araiya najbolj pomilovanja vredna. Pol tedna je bila revica skoro blazna; čisto zmešana je hodila okrog in iskala trupla svojih staršev, gospe de Laage, Marame in svoje male nečakinje Tite...

Potem ko se je morie docela umirilo in odteklo, smo postavili taborišče onostran globeli in sicer nekoliko od mesta, kjer se je bil nahajal vrt očeta Pavla.

Ta zeleni, senčnati vrt, sad polstoletnega truda, je bil popolnoma razdejan; niti eno sadno drevo, ki jih je bil vsadil stari duhovnik, ni ostalo. Toda zid, s katerim je bil vrt obdan, je preprečil, da morje ni moglo odplaviti zemlje s tega mesta tako temeljito kot je to storilo izven tega obzidja.

Med trupli, ki smo jih našli je bilo tudi truplo očeta Pavla. Ležalo je na pol zasuto v pesku, v severnem kotu cerkve, oziroma na mestu, kjer je nekoč bil ta kot. Podrtine zidu, ki so štrlele komaj par čevljev iznad zemeljske površine, to je bilo vse, kar je preostalo... Pokopali smo ga kolikor mogoče blizu tistega mesta, kjer je želel ležati zadnjemu počitku. Vsi, ki so količkaj mogli so se udeležili žalostnega mrtvaškega opravila.

Takrat sem videl Marungo prvič jokati. Sedela je na tleh, držeč svojega vnuka na rokah, iz oči pa so ji vrele solze. Stari Kauka je molil mrtvaško molitev, nikdar nisem slišal enostavneše in dostojnejše molitve; globoko me je ganila.

Vedel sem, česar ni vedel nihče izmed navzočih; da je hurikan poleg strašne nesreče, ki je prišla nad nas, prinesel pa vendarle nekaj dobrega. Oče Pavel na ta način vsaj ni nikoli zvedel kaj je stalo v tistem pismu, ki mu ga je bil poslal škof. Njegovo življenje se je zaključilo tako kot si je bil želel, na otoku, katerega je ljubil iznad vsega...

Naslednji dan smo našli cerkveni zvon; iz peska, v katerem je bil zasut, je molel njegov rob. Zvon je pred mnogimi leti dobavila neka znamenita zvonnarna v Belgiji in je bil pravi ponos starega duhovnika. Pogled nam je pretresel; nisem si mogel

priklicati v spomin njegovega melodičnega zvoka, ki sem ga tolikokrat čul zjutraj in zvečer, ko je vabil prebivalce Manukure k cerkvenemu opravilu. Samo tisto slabotno, tožeče zvonjenje mi je zvenelo v ušesih, ki smo ga čuli v čolnu skozi tuljenje viharja in rjovenje pljuskote. Dozdevalo se mi je, da sta se tudi Tavi in Farani bala, da bi še enkrat začula ta glas. Z roko sta skrbno očistila pesek iz notranjosti zvona, pri tem pa skrbno pazila, da kembelj ni udaril ob kovino. Ko je bil zvon očiščen smo ga pričvrstili na nek drog in z združenimi močmi nesli h grobu očeta Pavla.

Tavi se je bil domislil, da obesimo zvon nad grobom. Postavili smo stožalo iz močnih brun, nad zvonom pa smo napravili streho iz pločevine; slama bi ne vzdržala dolgo. Pločevina je bila sicer vsa obtolčena in vse skupaj je izgledalo silno siromašno, toda napravili smo pa svojih najboljših močeh in iz materijala, ki smo ga pač imeli pri rokah. Znamenje naj bi bilo spomenik hvalečnosti našemu staremu duševnemu pastirju.

Končno smo zvon namestili; ves čas našega naporega dela smo skrbeli zato, da ni dal od sebe niti najmanjšega glasu; zvečer pa je vsled nepazljivosti Taojeve zadel kembelj ob zvon. Pritajen zvok je vzbudil v meni čustvo, ki me je spravilo skoro iz ravnotežja. Tavi pa je vrgel glavo v znak, kot da bi bil dobil udarec v obraz. Skočil je pokonci in z ostrimi besedami nagnal Taoja. Kembelj smo nato ovili, da bi se ne mogel še enkrat čuti zvok, ki se nam je zdel tako strašen.

(Dalje prihodnjice)

Iz naših krajev

LJUBLJANA

Radi postankov večernega vlaka na vseh postajah od Ljubljane do Litije, direkcija ni ugodila s pripombo, da je za lokalne potnike do Litije predviden vlak, ki odhaja iz Ljubljane ob 18.05 uri, ker delavci končajo povečini z delom že ob 17. uri. Oni delavci iz Kresnic, Jevnice in Laz, ki imajo službo do 18. ure, lahko uporabljajo vlak ob 18.27 uri do Litije, od koder se vrnejo nazaj ob 19.01 uri. Delavci iz Zaloge in Dev, Marije v Polju pa imajo itak na razpolago še vlak ob 19.20 uri.

Sodrugl somišljeniki v St. Vid. Dne 25. junija, to je jutri v nedeljo, prirede šentviški mlazarski pomočniki veliko delavsko veselico v proslavo petletnice obstoja podružnice organizacije lesnih delavcev. Udeležimo se pro-

slave v čim večjem številu, da jim vlijemo novega poguma in korajže za bodočih pet let. Prireditve naj se po možnosti udeležijo tudi pevci na prostoru nasproti g. Kratkega v Šent Vidu nad Ljubljano ob 4. uri pop.

Nesrečna ljubezen tirja vedno nove žrtve. Na Starem trgu 11 je 26 letni uslužbenec Anton Mehlin ustrelil 19letno frizersko pomočnico Anico Reboljevo. Z Reboljevo sta bila najprej dobra, potem pa se mu je začela izmikati. To ga je užalostilo. Počakal jo je na stopnicah v hiši in streljal na njo. Zadel jo je v trebuh, nakar je naperil revolver še nase in si pognal kroglo v sence. Reboljeva je mrtva, Mehlin pa bo ostal invalid.

MARIBOR

Zborovanje pekovskih pomočnikov. V nedeljo, dne 25. t. m. se bo vršilo zborovanje pekovskih pomočnikov iz mesta in okolice. Razpravljalo se bo o novi kolektivni pogodbi in nočnem delu. Vabijo se vsi pekovski pomočniki, da se jih v čim večjem številu udeležijo. — Družnost! — Odbor.

Nerazumljiva prepoved. Prebivalci delavske kolonije so prejeli te dni okrožnico, s katero mestna podjetja prepovedujejo gojenje domačih živali v hišah delavske kolonije. V okrožnici se zahteva, da morajo prebivalci do 1. julija odpraviti vse domače živali, ker jim v nasprotnem slučaju grozi odpoved stanovanja oz. deložacija. Ta grožnja je v okrožnici slej ko prej nepotrebna, ker je vprašanje, ako so mestna podjetja upravičena groziti stanovanjem v mestni koloniji, ki so domala že do polovice lastniki teh hiš. Pa tudi sicer je nerazumljivo, zakaj zahtevajo mestna podjetja takojšnjo odstranitev kuretin itd. Delavska kolonija se vendar nahaja v predmestju, medtem pa lahko opazimo v sredini mesta, kako se kure sprehajajo, čisto tudi na dokaj prometnih cestah in ulicah.

Slaba sezona na Mariborskem otoku. Radi deževnega vremena, ki traja letos izredno dolgo, silno trpi kopališče na mariborskem otoku, prav posebno pa tamošnji najemnik stavracije, ki mora plačevati visoko najemnino za par sezonskih mesecev in bo letos le težko prišel na svoj račun. Upamo, da se bo vreme meseca julija popravilo in da bo potem dolga in lepa jesen.

Na Pohorje prihaja vedno več ljudi iz najrazličnejših krajev Jugoslavije. Med njimi pa niso samo taki, ki pridejo radi oddiha, ampak

so vmes rekonvalescenti, pa najbrž tudi taki, ki bodo šele postali rekonvalescenti, ako bo šlo posreči. Zelo pametno bi naredil tisti, ki bi si upal zgraditi na Pohorju velik sanatorij za vse mogoče bolezni, kajti tak sanatorij bi mu nesel lep denar. Odkar slovi ta del Pohorja nad Mariborom kot okrevališče se ga planinci izogibajo. Lastniki raznih koč in domov pa so menda s to spremembo zadovoljni, vsaj v denarnem oziru.

51 dijakov je položilo malo maturo na realni gimnaziji in to: 2 z odliko, 23 s prav dobrim uspehom, 226 z dobrim uspehom, 14 dijakov pa bo imelo popravne izpite. Na gimnaziji pa je bila odklonjena za eno leto ena privatistka, eden pa ima popravni izpit.

Absolventi meščanskih šol so po odloku trgovinskega ministrstva oproščeni sprejemnega izpita za trgovsko akademijo, trgovsko šolo in strokovno šolo v območju ministrstva za trgovino in industrijo.

Sprejem gojencev - medicincev v šolanje na drž. stroške razpisuje ministrstvo vojske in mornarice. Interesenti maturanti in medicinci dobijo potrebne informacije v mestnem vojaškem uradu, Slomškov trg 11.

Za 40.000 din je nek potnik oškodoval neko ljubljansko tvrdko, ki se bavi z izdelavo reklam. Tvrdki je pošiljal iz Maribora fingirana naročila, sam pa je v družbi mladega dekleta zapravljaj denar, ki ga je prejel za potne stroške od tvrdke.

Redne vaje pevskega odseka »Vzajemnosti« se vrše vsak torek točno ob 8. uri zvečer v dvorani Delavske zbornice, II. nadstropje. Vabimo vse sodruge in sodružice, da se jih v čim večjem številu udeležijo. Družnost — Odbor.

CELJE

Cenjene naročnike prosimo, da poravnajo zaostalo naročnino ali direktno v upravi »Delavske Politike« v Delavski zbornici ali pa po inkasantu. Pri tej priliki prosimo naročnike, da gredo inkasantu na roke in mu prištedijo večkratno pot. Spremembo stanovanja javite takoj, da ne nastanejo nepotrebne motnje pri dostavi lista.

Zlikovci na delu. Naše mesto in okolica je v zadnjem času postala shajališče nevarnih, kriminalnih htipov. Vse polno vlovov in umorov kliče po bolj izdatni varnostni službi. Izgleda, da so na delu zlikovci, ki imajo za seboj dobro šolo ali pa so prevečani do skrajnih možnosti. Prav grde stvari so se zgodile, pa ni za njimi nobenega sledu. Dvojni umor pred par dnevi še sedaj ni pojasnjen. Varnostna služba za zatiranje te vrste kriminalnih slučajev naj bi se poostрила. Upamo, da bodo tisti, ki so zato odgovorni pokrenili vse, da naši kraji ne bodo prišli na slab glas.

Žrtve nesreče v Medlogu 41 letni delavec Franc Kuder iz Seš, ki je imel usodno trčenje s savinjskim vlakom, je podlegel poškodbam. Posestnik Golavšek pa bo okrevaj.

LAŠKO

Nujnost občinske klavnice. Ze mnoga mesta v Sloveniji imajo občinske klavnice pod strogo kontrolo živilozdravnikov. Tudi naši živilozdravniki čutijo živo potrebo zgraditve občinske klavnice. Laško je industrijsko, uradniško in tujsko - prometno mesto, radi česar je ta zadeva res nujna. Higijenska kontrola ob današnjih prilikah je skoro neizvedljiva. Mesar lahko v 6 urah živino ubije in predela. Ugotovljati stanje živine po komadih mesa je živilozdrav. nemogoče. Tudi klasifikacija kvalitete mesa je sedaj s strani oblasti težko izvedljiva. Vsem tem neprimlikam bi mogla od pomoči čim prejšnja zgraditev občinske klavnice po najmodernejšem sistemu, ki naj bi imela skupno upravo živilozdravnikov in mojstrov. Naša občina ima neko hranilno knjižico za izolirnico v iznosu okrog 320.000 din. Radi bližnje Celja bi bila ta institucija skoro brez pomena. Zato naj bi sedanja uprava izposlovala dovoljenje pri banski upravi za dvig navedene vloge v svrhu zgraditve prepotrebne občinske klavnice v Laškem. S tem bi odpadla sleherna nevarnost za utajo živinskih bolezni, možnost za prodajo slabe mesne kvalitete, ce ne bi bile primernejše in vse bi bilo v skladu s higijeno. Javnost naj sama presodi, v kolikor imamo prav.

ZIDANI MOST

Preložitvev odhoda prvega jutranjega osebnega vlaka. Prošnji, ki jo je naredilo delavstvo, ki prebiva ob progi Zidani most — Ljubljana za preložitvev odhoda vlaka, je Direkcija državnih železnic ugodila in bo z 8. oktobrom izvedla sledečo spremembo: Prvi jutranji vlak iz Zidanega mosta v Ljubljano bo vozil 10 minut prej, tako, da bo prišel v Ljubljano tudi 10 minut prej.

DOBRUNJE PRI LJUBLJANI

Do letos še nismo imeli prilike, da bi se sešli in razveseljevali med šentviškimi sodrugl. Zato se udeležimo jutri 25. t. m. velike delavske veselice, ki jo priredi Zveza lesnih delavcev ob petletnici obstoja podružnice v Šent Vidu. Veselični prostor je nasproti gostilne g. Kratkega. Na svidenje!

KRANJ

Velika delavska veselica bo v nedeljo, dne 25. junija pri Graiserju na Primskovem. Priredi jo »Vzajemnost« s sodelovanjem sorodnih strokovnih organizacij. V slučaju slabega vremena bo veselica na praznik 29. junija.

Delavske kulturne prireditve v Kamniku — se udeležijo tudi kranjsko delavstvo. Kdor želi v Kamnik z avtobusom, naj se prijavi takoj v nedeljo 25. t. m. ali na praznik 29. t. m. v »Cankarjevem domu«.

Vsem naročnikom, ki so z naročnino v zaostanku in jo na zadnji opomin tekom tega meseca ne bodo poravnali, bo upravništvo list s 1. julijem ustavilo, zaostanek na naročnini pa iztirjalo. — Poverjeniški odbor.

JESENICE

Zvočni kino »Radio« predvaja v soboto in nedeljo ob pol 9. uri zvečer, v nedeljo tudi ob 3. uri popoldan, velefilm »Tajnosti Rdečega morja«. V glavni vlogi H. Baur. Med dodatki risana šala in Paramountov zvočni tednik. — Sledi za praznik »Zverj pragozda«.

SMLEDNIK

Na razvedrilo gremo v nedeljo, dne 25. t. m. v Šent Vid nasproti gostilne Kratkega. Tam je proslava petletnice obstoja organizacije, ki jo priredi Zveza lesnih delavcev. Udeležimo se proslave v čim lepšem številu in podajmo si roke z množico proletarcev! Družnost!

MEŽICA

»Vzajemnost« sklicuje za v nedeljo, dne 25. t. m. članski sestanek s pričetkom točno ob pol 10. uri popoldan v dvorani gost. Toff v Mežici. Vsi člani gotovo in točno, tako tudi vsi sodrugl in sodružice, ki so na novo pristopili.

ŠT. VID NAD LJUBLJANO

Ne pozabite, sodrugl, da je jutri, dne 25. junija velika delavska veselica, ki jo priredi zveza lesnih delavcev v Št. Vidu ob proslavi petletnice svojega obstoja. Veselica se bo vršila na prostoru g. Kratkega. Ribolovci bodo lahko lovili, ker bo lov bogat. Vsi drugi pa bodo imeli zabavo, ki si jo bodo zaželeli. — Kdor se hoče razvedriti in okrepiti v zvestobi do delavskih vrst, naj ne zamudi te velike delavske prireditve. Tudi pevci so zaželeni! Vse je pripravljeno, samo lepega vremena si želimo. Na svidenje!

Sporazum med Turčijo in Francijo bo po izjavi francoskega zunanega ministra Bonnet podpisan že te dni.

Varčujte-

na pravem mestu,
ob pravem času..

Perilo velja tisočake, milo pa samo nekaj dinarjev! Dragoceni zaklad perila ohraniti se pravi: prati perilo z blagim in dobrim milom! Schichtovo terpentinovo milo je čisto in izdatno, se bujno peni ter je daljše mencanje perila nepotrebno. Tako se perilo varuje in ostane dolgo kot novo.

SCHICHT ^{ovo}
TERPENTINOVNO MILO

TRBOVLJE

Predavanje za rudarje o najnovejših zakonih rudarske zaštite bo priredila podružnica Zveze rudarjev na praznik dne 29. junija t. l.

ZAGORJE OB SAVI

V pogledu števila raznih prireditev, pri nas prav nič ne zaostajamo za kakim podeželskim mestom. Drugače je seveda z aranžiranjem. Večinoma povsod se pokaže pomanjkanje požrtvovalnih in delavoljnih ljudi. Preteklo nedeljo smo imeli prireditve, ki so marsikateremu funkcionarju delale preglavice. Težko je čas tako urediti, da lahko posameznik sodeluje kar pri treh prireditvah in v različnih krogih in tak slučaj se je zgodil enemu izmed društvnikov. V nedeljo dopoldan je po svoji nacionalni dolžnosti in v sokolskem kroju sodeloval pri odkritju spomenika Kralju Aleksandru I. v Trbovljah, računajoč že v naprej, da mora popoldan, pri 2. uri, sodelovati pri prireditvi pri 3. uri, in sicer v službi božji na Lokah. Da ne bi bilo potrebno zopet spreminjati garderobe, je mož v svoji varčnosti na času odel na sokolsko uniformo gasilske in se v tej udeležil popoldanskega nauka. Pri tem pa je že zopet računal na to, da mu bo ta kraj mogel takoj služiti tudi na popoldanski gasilski veselici, ki se je tudi vršila in jo njemu nikakor ni bilo mogoče prezreti, če upoštevamo, da kot agilen funkcionar in društvnik tudi pri tem društvu služi. — Kdor je razvidno iz omenjenega, si je gospod dobro razdelil čas. Po vsem tem se mu je na veselici gotovo prileglo dobro dalmatinsko vino, kranjske klobase in »cesarske« žemlje. Brez miru...!

Naš sivolasi s. Čobal Melhior je odšel na štirinajstrednjo zdravljenje v termalno kopališče v Laško. Želimo mu skorajšnega in popolnega okrevanja. Družnost!

Prostovoljna gasilska četa bo na svečan način proslavila 30-letnico svojega obstoja v nedeljo, dne 2. julija. Prireditve bo celodnevna in sicer: Sprejem gostov pri obeh dopoldanskih vlakih in pri gostilni g. Boršaka v Toplicah, nato stik članstva pred gostilno g. Grčarja in odhod skupen odhod k gasilskemu domu. Po skupnem kosilu skušnje za popoldanski telovadni nastop, ki se bo pričel ob 15. uri s pozdravnimi govori in odlikovanjem 9 zaslužnih gasilcev. Po telovadnem nastopu bo v prostorih sokolskega doma prosta zabava. Sodeluje »Rudarska godba« iz Zagorja. — Na predvečer — 1. julija ob 20. uri — počastitev spomina umrlih tovarišev na zagorskem kopališču. Hišni posestniki se naprošajo, da razobesijo zastave. K prireditvi pa se vabijo vsi, da pomagajo s tem četi postaviti h gasilskemu domu prizidek. Na pomoč!

HRASTNIK

Bolj malo pišemo iz našega kraja v naš list. Uredništvo bi gotovo rado večkrat kaj priobčilo, pa smo mi tisti, ki premalo poročamo. Naše javno življenje se razvija v dveh taborih: v taboru zavednih na eni in v taboru nezavednih na drugi strani. V taboru zavednih so sodrugl, v taboru nezavednih pa troti, ki čakajo, da se bodo mastili s tem, kar jim bodo priborili zavedni. Naša razredna strokovna organizacija je že večkrat z uspehom nastopila v obrambo delavskih pravic in od nje so imeli koristi tudi nezavedni. Toda njena moč bi bila še vse večja, ako bi se tudi nezavedni priključili naši armadi in prišli do spoznanja, da je v organizaciji spas in napredek za slehernega delavca in delavko, zlasti pa jamstvo za izboljšanje socialnega položaja in premaganje težkih življenjskih prilik. Včasih dobijo kakšnega nezavednega pred oči pa ti pravi: »Saj sem bil organiziran, kaj pa je organizacija napravila za me?« Nezavednost in črna nehva-

ležnost gleda iz takih besed. Kdo pa je priboril osemurnik, kdo je uredil delovne pogoje s kolektivno pogodbo, a? To ni nič? Dotičnik bi mogoče rad, da bi mu organizacija nasula v žep suhega zlata. —

Naše delo v tovarni je težko, še težje pa je med nezavednim delavstvom. Zlasti med tistim delavstvom, ki je tako pametno, da pravi, da že sploh vse ve in zna in da ne rabi nobenega poduka. Naše delo moramo osredotočiti na pridobivanje mladine, da jo uvedemo v organizacijo in upoznemo z nalogami našega gibanja. Svojo pozornost moramo posvečati kmečkemu proletarijatu, ki prihaja med nas v tovarne. Najprikladnejše sredstvo za našo izobrazbo je »Delavska Politika«, njej moramo posvetiti vse svoje sile, da jo razširimo in spravimo v sleherni delavski družino. Vsaka družina bi morala biti naročnica »Delavske Politike«. Odkar izhaja rubrika »Kotiček sodružic« je lahko, da prepričamo o koristnosti lista tudi tiste delavske žene, ki sicer za razne druge stvari, kakor so tudi življenjskega pomena, še nimajo smisla. Pri agitaciji za naš list ne smemo popustiti. Kjer prvič ne uspemo, pa poskusimo še drugič. Zlasti izrabimo vsako zadrego nezavednega delavca, da mu predočimo kako nujno potreben mu je časopis. Kadar kak delavec kaj doseže potom poduka v našem listu ali pa s pomočjo organizacije, opozarjamo na to nezavedno okolico. Delajmo, sodrugl in sodružice, saj gre za našo bodočnost! —k—

ST. PAVEL PRI PREBOLDO

Pouk o najnovejši socialni zakonodaji bodo dobili delavci v nedeljo, dne 25. t. m. na predavanju, ki se bo vršilo v Zadržnem domu s pričetkom ob 9. uri dopoldne. Predavala bo sta ss. dr. Reisman in Eržen Viktor iz Maribora. Opozarjamo na to važno predavanje vse delavce v St. Pavlu, kakor tudi v bližnji okolici in priporočamo, da se ga v čim večjem številu udeležijo.

Tekstilna tovarna pred sodiščem. »Delavska Politika« je že poročala o škandlu delavskih pravic v bližnji tekstilni tovarni.

Ogrizek in Themel. Tovarna je poleg tega še celo vrsto delavcev odpustila in sicer take, ki so se začeli zanimati za organizacijo. Ker pa delavci niso dobivali plačano, kakor to predpisujejo zakoni za zaščito delavcev, so morali vložiti tožbe. To pa je zaleglo. Dan pred razpravo je tovarna, ki se je tožb prestrašila, poslala delavce in jim ponudila poravnavo ter že pred razpravo izplačala delavcem lepe tisočake. Eden je dobil kar din 5000 na račun tega, kar mu je tovarna poprej odtegovala s tem, da je kršila socialno zakonodajo. Na nedeljskem predavanju v St. Pavlu, ki bo ob 9. uri dopoldne, bomo slišali podrobneje, kako se po tovarnah kršijo jugoslovanski zakoni, ki bi naj ščitili delavca pred grabežljivostjo tujega kapitala. Na šentpeterskem primeru vidimo najbolje, kake ogromne važnosti za delavstvo je, da pozna svoje zaščitne zakone.

RUŠE

Nov gasilski dom. Čuje se, da je baje občinski odbor vendarle ugodil željam in prošnjam tukajšnje gasilske čete za novi gasilski dom. Najbrž ga bo občina zidala v svoji režiji. Ta velikodušnost je zopet dokaz, da imajo občinski možje razumevanje ne samo za prosveto, ampak tudi za gasilstvo. — Ta vest je gasilce in našo javnost nad vse presenetila, tako, da imajo gasilci stalne seje. Tako dobimo v Rušah v kratkem nov prosvetni in še gasilski dom.

POBREŽJE PRI MARIBORU

Zvočni Kino Pobrežje, 24. in 25. junija »Hrabrost kapetana Kostalia«. Oglejte si ta film.

Pred novo viničarsko uredbo

Minimalne mezde za viničarje?

Za ponedeljek, dne 26. junija je sklican banski svet k izredni seji, da sklepa o sprejetju nove viničarske uredbe.

Zasedanje banskega sveta bo torej ogromne važnosti za bodoči življenjski položaj naših viničarjev.

Mi smo že ponovno razpravljali v našem listu o potrebi boljše zaščite viničarskega stanu.

Dvomimo pa, da bo mogoče ta problem rešiti že sedaj s samo bansko naredbo tako, da bi bilo viničarjem res pomagano. Vsekakor bo treba pri tem presojati položaj viničarja pri kmetu in viničarjev, ki so v takozvanih gosposkih vinogradih. Kmet večinoma ni sam kriv, da bedno plačuje viničarja, ker je v največjih gospodarskih težavah in nima denarja niti, da bi plačeval davke. Istočasno pa predstavljajo »gosposki vinogradi« naravnost rento za lastnike, meščane, ker pač prodajajo ti meščanski vinogradniki, po veliki večini celo inozemci, trgovci, industrijanci, samostani itd., vino takrat, kadar sami hočejo, a kmet ga proda takrat, kadar ga mora, to je že v jeseni kar s krnice, ko ne dobi za vinski mošt niti toliko, da bi kril pridelovalne stroške. Lansko jesen so na primer prodajali kmetje vinski mošt komaj po din 2 liter in še ceneje, med tem ko ga gosposki vinogradniki sedaj prodajajo, zlasti od 5 l naprej, kar po 7 do 10 din liter.

Nemogoče je torej, da bi kmet plače-

val viničarja enako, kakor gosposki vinogradnik. Med tem ko kmet kljub najbogatejši vinski letini ne prihrani od prodaje niti za najnujnejše potrebščine, živijo meščanski vinogradniki celo razkošno od dohodkov svojih vinogradov. Treba bo torej iz tega vidika presojati tudi novo naredbo. Izenačiti predvsem prodajno ceno vina pri kmetu in gosposkem vinogradniku, pa se bodo lahko določile tudi človeka dostojne minimalne mezde za viničarje.

Druge vprašanje, od katerega je odvisna boljša ali slabša usoda viničarja in njegovega službenega razmerja, pa je viničarska komisija.

»Viničarska komisija« je prva stopnja in dostikrat tudi edina za razsojo spora med viničarjem in vinogradnikom, zlasti glede predčasne razkinitve službenega razmerja iz krivde viničarja. Neboj slučajev imamo, ko so se viničarji upravičeno pritoževali, da se jim je zgodila topogledno krivica.

Če se hoče viničarju res pomagati v takih sporih do pravice, je treba predsednika viničarske komisije na vsak način popolnoma nevtralizirati.

To so pravzaprav glavne rane viničarske bede. Če bo mogla nova viničarska uredba rešiti ugodno za viničarje ti dve glavni vprašanji, potem je upati na kako spremembo v korist viničarjev.

Trenja v JRZ in reorganizacija vladne stranke

Ali bo stranka po očiščenju hodila po poti demokratizacije javnega življenja?

Jugoslovanska radikalna zajednica ali kratko JRZ, kakor se sama imenuje, se nahaja pred svojim kongresom. Povod daljšim razpravam o stranki in o potrebi, da se stranka JRZ očisti, je dala interpelacija dr. Stojadinovića in njegovih prijateljev, ki so jo vložili pri predsedstvu senata.

Listi pravijo, da je zaradi tega postal notranji politični položaj interesanten. »Politika« zagotavlja v daljšem članku z dne 17. t. m., da bodo dr. Stojadinović in drugi povzročitelji interpelacije proti sporazumu s Hrvati izključeni iz stranke. Člankar »Politike« pravi tudi, da v poučenih političnih krogih ne prisojajo interpelaciji nobenega pomena, ker so dr. Stojadinović in njegovi prijatelji brez političnega vpliva. Njih akcija ne more imeti zato nobenega vpliva na splošni položaj. Poizkus dr. Stojadinovića se more smatrati le kot neresen poizkus, kako naj pridejo nestrpni dr. Stojadinović in njegova ožja okolica zopet na oblast.

»Interpelacija«, pravi »Politika«, je dosegla prav nasprotni učinek kakor ga je hotela doseči, ker tako Hrvati kakor tudi druge politične skupine žele sporazum. V tej akciji javnost ne vidi drugega kakor poizkus, kako bi si bogati in diktatorski gospodje zopet osvojili oblast, računajoč obenem, da vlada v javnosti strah pred raznimi katastrofami.

Padec vlade v februarju je povzročila dr. Stojadinovičeva politika, sedaj hoče ta isto politiko obnoviti in kakor takrat njevo izločitev povzročila nobenih pretresljajev, tako jih tudi sedanja akcija ne bo.

Dr. Stojadinović je izrabljaj vesti inozemskih listov glede položaja, se skušal približati Ljotičevemu gibanju in JNS. Ni pa uspel. List trdi tudi, da je dr. Stojadinović prevaril podpisnike interpelacije, ker jim je drugače slikal razmere kakor so, češ, da noče delati težav vladi. Očita se dr. Stojadinoviću, da je morda tudi v tem primeru ravnal tako, kakor v prejšnji parlamentarni se-

siji, kadar je potreboval večino, ki jo je moral pridobiti z žrtvami.

Dr. Stojadinović je pridobil za podpis interpelacije večino ljudi, ki jih je v parlamentarnih volitvah vsilil za kandidate in so bili izvoljeni. Ti poslanci so v breme stranke. V zadnjem času njegove moči se politika dr. Stojadinovića ni skladala ne s programom in ne s statutom stranke. Stranka se pa mora vrniti k svojemu programu. Stranka bo ljudi, ki hočejo voditi takozvano »politiko osebnih prijateljev«, kratkomalo izključila iz stranke, ker taki ljudje ne morejo koristiti. Stranka ne more služiti osebnemu častihlepu in koritarstvu. Vse to bi bilo v škodo stranke.

Krajevne in banovinske organizacije so že opravile del očiščenja, ostalo se bo izvršilo na kongresu.

Strankarji izjavljajo, da dr. Stojadinovičev stališče ne bo vplivalo na enotnost stranke. Vsak poizkus, ogroziti sporazum s Hrvati, se bo smatral za neresno akcijo. Stranka bo tudi poskrbela, da se take interpelacije ne bodo več ponavljale in je razumljivo, da bo naglo likvidirala take primere, kakor je dr. Stojadinovičev in njegovih tovarišev, s tem, da jih pomeče iz stranke.

Dr. Stojadinovića poznamo, slišal je levite, ki mu gredo, sedaj pa je treba preiti k demokratizaciji javnega življenja, k svobodi!

Vohunski proces v Carigradu. Iz Carigrada poročajo, da je tamkajšnje sodišče obsodilo radi špijonaže 3 Bolgare, 1 duhovnika, 1 trgovskega pomočnika ter nekega italijanskega hotelirja na 15 let prisilnega dela.

Casopisje v Sovjetski Rusiji. V Sovjetski Rusiji so ob priliki obletnice izhajanja »Pravde« proslavljali »dan časopisja«. (Pri tej priliki so povsod v Rusiji povdarjali v posebnih predavanjih pomen časopisja). Leta 1913. je izhajalo v Rusiji 859 različnih časopisov, ki so imeli na dan 2 in pol milijona naklade. Današnja Rusija pa ima 8550 časopisov z dnevno naklado 37 in pol milijona. V Srednji Aziji, kjer do leta 1917. ni bilo nobenega časopisa tam prebivajočih narodov, izhaja zdaj 413 listov. Sovjeti imajo 1762 revij, tehničnih in znanstvenih listov ter časopisov za literaturo in umetnost, ki izhajajo v 50 različnih jezikih in imajo skupno naklado 257 milijonov.

Pismo iz Francije

Smrtna nesreča

Merlebach 19. junija 1939.

Dne 13. junija nam je kruta usoda iztrgala iz naših vrst sodruga in zvestega borca za delavske pravice Karla Turka.

Ko je v jutrahli tretjini nastopil službo, je padel iz šahita, v katerem je delal 35 m globoko in si pri padcu zlomil tilnik. Bil je na mestu mrtve.

Pokojni s. Turk je bil kmečki sin, doma iz Bele Cerkve pri Novem mestu. Že v mladosti je bil v vojski. V rudniku je bil zaposlen že 15 let. Bil je ves čas organiziran in član slov. del. društva »Edinost«.

Kako priljubljen je bil med svojimi tovariši je pokazal pogreb. Na zadnji poti ga je spremlilo nad 1000 tu in o bližnji ter daljnji okolici zaposlenih slovenskih delavcev oz. članov njihovih družin. Na čelu sprevoda se je vila zastava društva »Edinosti«, za njo pa so nosili delavci številne vence. Na grobu so mu pevci »Enakosti« zapeli žalostinke, godba strokovne organizacije pa mu je igrala v poslednje slovo. Na grobu so spregovorili: tajnik strokovne organizacije, predsednik »Edinosti« in inž. Tilvo.

Zalostni smo se razhajali s pokopališča, globoko sočustvujoč z vdovelo ženo in osirotelo hčerko, ki sta obe ostali nepreskrbljeni.

S. Turka ni več, le spomin nanj je ostal, ki ga bomo skrbno čuvali: o njem pa govori njegovo delo, ki ga je tako zvesto vršil v prid naše delavske razredne skupnosti.

Iz češke

S. VACLAV JOHANIS V PRAGI UMRL

»Narodni Prace« poroča, da je v nedeljo umrl v Pragi odlični in tudi preko mej Češko-Slovaške znan socialni politik s. Václav Johaniš v starosti 67 let. »Narodni Prace« poroča o življenju in delu Johaniša med drugim: »Václav Johaniš je bil pomemben organizator in agitator predvojne češke delavskega pokreta. Izučil se je čevljarstva, a je postal že v mladih letih uradnik Združene čevljarke bolniške blagajne, od koder je posegel na vse strani v javno življenje. Po hudih bojih za splošno tajno in enako volilno pravico je postal Johaniš leta 1907 poslanec in je obdržal svoj mandat do leta 1911. V političnem delu pa je nadaljeval tudi med vojno, ko je bil član Narodnega odbora ter je v njegovem imenu prevzel 28. oktobra 1918 policijsko oblast v Pragi. Po vojni je postal član parlamenta in ostal poslanec do leta 1929, ko je bil izvoljen za senatorja. Nekaj časa je bil tudi minister prehrane. Razen v socialno - demokratičnem pokretu se je udeleževal pokojni Johaniš tudi na socialno - političnem in socialno zdravstvenem polju. Organiziral je čevljarstvo, delavstvo, bil urednik njihovega lista ter predsednik Unije usnjarjskih delavcev. Kot uradnik bolniškega zavarovanja se je zlasti zanimal za socialno - politično zakonodajo. Po inicijativi Johaniša je izšel v Češko-Slovaški prvi socialnopolitični zakon v majniku l. 1919, s katerim je bilo razširjeno bolniško zavarovanje tudi na poljedelsko delavstvo in uslužbence v gospodinjstvu ter gospodinjstvu. Organiziral je delavske stavbe zadruga, ter društvo »Humanita«, ki je zgradilo velike sanatorije, itd.

Najnovejši zemljevid Češke in Slovaške. — Iz Prage so nam poslali nov zemljevid Češke in Slovaške, ki ga prodajajo po nemških knjigarnah. Zemljevid je izdal neki ing. Baier pod naslovom »Die Volksgruppen in der Tschechoslowakei, Sprachenkarte« (Narodne skupine v Českoslovaški, narodnostni zemljevid). Na tem zemljevidu so zaznamovane narodnosti

Zadnje vesti

Pogajanja v Moskvi se bodo po zadrlu londonskega lista »Times« nadaljevala. List je zelo optimističen in pravi, da bodo skoro odstranjeni tudi zadnje ovire za sklenitev trževze.

Napet položaj v Tjencinu. Reuter poroča iz Tjencina, da Japonci zahtevajo od Angležev, ki prehajajo čez mejo koncesij na kitajsko stran, da se morajo podvreči preiskavi in sleči do gola, med tem ko za druge ta predpis ne velja. Japonci to vest zanikajo.

Uprava v Podkarpatski Rusiji. Madžarska vlada je izdala uredbo o upravi Podkarpatske Rusije. Službeni jezik bo madžarski in rusinski. Bivši predsednik avtonomne vlade v Podkarpatski Rusiji, madžaron dr. Brody bo sprejet kot poslanec v madžarski parlament.

Načrt o velikih javnih delih v Zedinjenih državah je predložil parlamentu predsednik Roosevelt.

Na ženitev grške princezinje Irene z nekim italijanskim princem pridejo v sredo v Florenco, v Italiji, grški kralj Jurij in predstavniki še nekaterih drugih evropskih vladarskih hiš.

Neurje je divjalo nad Prago in okolico dne 22. t. m. Zahtevalo je 20 človeških žrtev, med temi 6 otrok.

Major Attlee je bolan. Predsednik parlamentarnega kluba delavske stranke je bolan in se nahaja v sanatoriju. V sanatoriju so ga že drugič operirali v sredo.

L. N. Tolstoj:

Basni

LEV, MEDVED IN LISICA

Lev in medved sta dobila nekje kos mesa in sta se začela zanj prepirati in pretepati. Medved ni hotel odstopiti in lev ni hotel popustiti. Tako dolgo sta se obdelavala, da sta oba oslabela in obtežala. Lisica je to videla, pograbila meso in zbežala.

OPICA IN GRAH

Opica je nesla dve zvrhani pergišči graha. En grah ji je padel na tla; opica ga je hotela pobrati, pa ji je pri tem drugih dvajset grahov ušlo. Planila je tudi za temi da jih pobere, pa je pri tem razsipala ves grah. Tedaj se je razjezila, vse razmetala in odšla.

po barvah. Čehi z rumeno barvo in je rumena barva ostala še samo na Češkem, kjer priznava zemljevid 4.973.000 Čehov. V ostalih krajih Českoslovaške pa po tem zemljevidu prebivajo: Nemci v številni izseljence, 4.104.000, moravsko - slezijski mešani rodovi (»Mischstämme«) in sicer je zapadnih Moravanov, Moravcev, Horakov, Hanakov, Vlahov in Slovakov 1.875.000, Slovakov 2.570.000, Madžarov na Slovaškem in v Karpatski Rusiji 730 tisoč, Rusinov 570.000, Poljakov 110.000, Rumunov 15.000, Judov, ciganov in drugih 28.000. Zahodne Moravane in Horake označuje zemljevid kot »deutsche freundliche«, kakor tudi slezijsko - moravske mešance. Obmejni kraji so zaznamovani kot »tschechisiert« deutscher Volks- und Kulturboden. Zemljevid je bil izdan koncem leta 1938.

Prepoved športnih prireditev v protektoratu. Z odlokom rajhovskega protektorata so v Českomoravskem protektoratu do konca junija prepovedane vse športne prireditve.

Delavski pravni svetovalec

Predvojna dedščina (Litija)

K gornjemu nasvetu smo prejeli od čitatelja pravnik sledenče pojasnilo: »V Murski Soboti ali v Dolnji Lendavi je bil pred nekaj leti proces, kjer je tudi neka dedinja zahtevala dedščino, katera je bila določena v kronah. Preračunala je krono v dinarje po tečaju 1 kr. je 11 din. češ, da je bil namen očetov, ki je določil dedščino ta, da dobi neko določeno vrednost z ozirom na vrednost celega očetovega premoženja in da ji ta vrednost tudi sedaj pripada, kljub temu, da je krona bila pred vojno dobi več vredna, kot je danes dinar. Dedinja je pravdo dobila in ji je moral prevzemnik očetove dedščine plačati več kot samo 4 kroge za 1 dinar. Tudi v Novem mestu je neka stranka dobila slično pravdo.«

Priobčujemo gornje mnenje, po katerem bi tožba imela izglede na uspeh; na vsak način pa praksa sodišč v tem pogledu ni enotna in sodijo nekatera sodišča ugodno za dediče, druga, ki so kolikor je nam znano, v večini, pa sodijo tako, kot smo pojasnili zadnjič.

Rudarske pokojnine (Mežica)

Vprašanje: Ali mi vpokojeni rudarji, ki smo šli v pokoj leta 1930, lahko dosežemo enako pokojnino kot tisti, ki so šli v pokoj leta 1937? Od kod je razlika med pokojninami nas in njih in kdo jo je zakrivil?

Odgovor: S 1. aprilom 1933 so bila bistveno spremenjena bivša pravila Bratovske skladnice, ki so veljala od 1. januarja 1925 dalje in

so se tudi pokojnine, ki so bile odredene v času od 1. januarja 1925 dalje, naknadno znižale, to pa zaradi grozeče pasivnosti Bratovske blagajne. Ko so bila pravila Bratovske blagajne s 1. januarjem 1938 ponovno spremenjena, je glede dotičnih članov, ki so bili upokojeni pred 1. aprilom 1933, ostalo vse pri starem. Poznejši upokojenci plačujejo pač višje prispevke in dobivajo zato tudi višjo pokojnino. Pravila Bratovske skladnice so bila vedno spremenjena po ministrstvu za šume in rudnike.

Obročni dolg (Mežica)

Vprašanje: Trgovcu sem dolžan za blago in sem se pri odvetniku podpisal, da bom odplačeval 14 dnevno po din 50. Tri obroke sem plačal, toda advokat me sedaj terja, da moram plačati naenkrat celo vsoto, ker bo drugače tožil. Ali me lahko rubi in nili drugo pismo kaznjivo?

Odgovor: Če ste se pogodili z advokatom za plačevanje na obroke, in ste te obroke točno držali, se boste lahko pred tožbo uspešno branili, da niste dali nobenega povoda za tožbo. Ako pa obroke niste držali, Vas bo trgovec lahko tožil, ker ste bržčas podpisali izjavo, da zapade v plačilo cela terjatev, ako bi bili z obroki v zamudi. V tem slučaju boste obsojeni in Vas bo trgovec lahko rubil. Odvetnikovo pismo seve ni kaznjivo, če Vas ni žalil.

Dober rizling od 5 litrov naprej pri
Halbärth, Kalvarska 2
Krčevina pri Mariboru

Prava blagodat
za delavce je:

ločilnica
P. Matković
v Celju, Gosposka ulica štev. 3
Shajališče delavcev

LJUDSKA SAMOPOMOČ
v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad **37 milijonov** din na pogrebnišnih in doti.

Zavaruje za pogrebno zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA